

**Rzecznik
Ubezpieczonych**

www.rzu.gov.pl

Halina Olendzka

Warszawa, 2009

RU/ /BCH/09

Sekretariat

Rady Rozwoju Rynku Finansowego

Ministerstwo Finansów

W związku z przedstawioną przez Rzecznika Ubezpieczonych propozycją legislacyjną dotyczącą zmiany ustawy Prawo o ruchu drogowym oraz zmiany ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych oraz w nawiązaniu do ustaleń z posiedzenia Grupy Roboczej ds. przeglądu regulacji prawa ubezpieczeń gospodarczych działającej w ramach Rady Rozwoju Rynku Finansowego z dnia 22 września 2009 roku, przedstawiam zmodyfikowane propozycje zmian w odniesieniu do ustawy Prawo o ruchu drogowym oraz przedstawione w kilku wariantach propozycje wykorzystania niezależnych rzeczoznawców samochodowych w procesie likwidacji szkód komunikacyjnych poprzez zmiany w ustawie o ubezpieczeniach obowiązkowych, UFG i PBUK.

Formułując wariantowo propozycje, Rzecznik Ubezpieczonych szczegółowo przeanalizował wszystkie przedstawione podczas posiedzenia uwagi i wątpliwości dotyczące przedmiotowego projektu, uwagi zawarte w piśmie Krajowego Porozumienia Stowarzyszeń Rzeczoznawców Samochodowych (pismo z dnia 3 września 2009 roku, znak: 336/09, Polskiej Izby Ubezpieczeń (pismo z dnia 18 września 2009 roku, znak: PIU-1302/2009) oraz zastrzeżenia jakie wpłynęły do Biura Rzecznika Ubezpieczonych w formie elektronicznej (uwagi, które zgłosił Pan Piotr Kaczanowski oraz Pani mecenas Iwona Kaja). Ponadto w

naszych pracach nad propozycjami rozwiązań legislacyjnych korzystaliśmy z opinii Pana dr M. Orlickiego do pierwotnego projektu Rzecznika, którą przekazujemy w załączeniu.

Po dokonanej analizie w/w uwag, Rzecznik przedstawia pod rozważenie Grupy następujące propozycje.

1). ustawa Prawo o ruchu drogowym.

Krajowe Porozumienie Stowarzyszeń Rzeczników Samochodowych skupiające 6 największych organizacji rzeczoznawczych w Polsce, przedstawiając swoją opinię dotyczącą przedmiotowego projektu, sformułowało również szczegółowe uwagi (pismo z dnia 3 września 2009 roku, znak: 336/09). W ocenie Rzecznika, przedstawione przez rzeczoznawców propozycje, zasługują na akceptację, z zastrzeżeniem uwagi nr 2 dotyczącej wykreślenia zdania drugiego w projektowanym art. 79d ust. 1 pkt 1 ustawy Prawo o ruchu drogowym. Wyrażamy bowiem obawę, iż zaakceptowanie tej propozycji mogłoby skutkować, niezgodnością zapisu z prawem wspólnotowym, m.in. dyrektywą 73/148 dotyczącą zniesienia ograniczeń przepływu i pobytu na terenie Wspólnoty obywateli państw członkowskich w zakresie wykonywania przedsiębiorczości i świadczenia usług oraz dyrektywą 2005/36/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 7 września 2005 roku w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych (Dz. U. UE.L.05.255.22). Rzecznik Ubezpieczonych jest zdania, iż w przypadku podjęcia prac legislacyjnych zmierzających do nowego uregulowania zawodu rzeczoznawcy samochodowego, rozważenie ewentualnego przyjęcia przedmiotowej propozycji Krajowego Porozumienia Stowarzyszeń Rzeczników Samochodowych, wymagałoby opinii Urzędu Komitetu Integracji Europejskiej.

Ponadto warto zasygnalizować, iż zbieżne zapisy jak w art. 79d ust. 1 pkt projektu ustawy Prawo o ruchu drogowym znajdują się m.in. w następujących aktach prawnych:

- art. 3 ust. 1 ustawa z dnia 15 czerwca 2007 roku o licencji syndyka (Dz. U. z 2007 roku, nr 123, poz. 850);
- art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 25 listopada 2004 roku o zawodzie tłumacza przysięgłego (Dz. U. z 2004 roku, nr 273, poz. 2702 ze zm.);
- art. 26 ust. 2 ustawy z dnia 22 sierpnia 1997 roku o ochronie osób i mienia (j.t. Dz. U. z 2005 roku, nr 145, poz. 1221 ze zm.);
- art. 29 ust. ustawy z dnia 6 lipca 2001 roku o usługach detektywistycznych (Dz. U. z 2002 roku, nr 12, poz. 110 ze zm.);

- art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 22 czerwca 2001 roku o wykonywaniu działalności gospodarczej w zakresie wytwarzania i obrotu materiałami wybuchowymi, bronią, amunicją oraz wyrobami i technologią o przeznaczeniu wojskowym lub policyjnym (Dz. U. z 2001 roku, nr 67, poz. 679 ze zm.);

W związku z powyższym po dokonaniu niewielkich niezbędnych modyfikacji legislacyjnych, proponujemy następujące brzmienie zapisów w projekcie zmian ustawy Prawo o ruchu drogowym.

a) **art. 79a ust. 3 projektowanej ustawy o zmianie ustawy Prawo o ruchu drogowym:**

„ 3. Rzecznawca samochodowy może sporządzać opracowania i ekspertyzy z wybranych lub wszystkich kompetencji dotyczących:

- a) techniki samochodowej,
- b) ruchu drogowego w tym: rekonstrukcji kolizji, wypadków i zdarzeń drogowych,
- c) wyceny wartości oraz kosztów, jakości i sposobów napraw pojazdów samochodowych,
- d) pojazdów historycznych. ”

b) **art. 79d ust. 1 pkt 5 projektowanej ustawy o zmianie ustawy Prawo o ruchu drogowym:**

„ 5) posiada 5 - letnią wymaganą praktykę zawodową w dziedzinie związanej z motoryzacją, w tym co najmniej 2 - letnią praktykę w organizacji zawodowej rzeczoznawców samochodowych; ”

c) **art. 79g ust. 2 projektowanej ustawy o zmianie ustawy Prawo o ruchu drogowym:**

„ 2. Postępowanie z tytułu odpowiedzialności zawodowej może być wszczęte na podstawie zawiadomienia osoby pokrzywdzonej, której interes prawny został bezpośrednio naruszony postępowaniem rzeczoznawcy samochodowego lub na wniosek organizacji zawodowej rzeczoznawców samochodowych. ”

d) **art. 2 pkt 1 projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ruchu drogowym oraz niektórych innych ustaw:**

„ 1. Osoby, które w dniu wejścia w życie ustawy były wpisane na listę rzeczoznawców samochodowych, mają prawo wykonywania czynności rzeczoznawcy samochodowego przez okres ważności certyfikatu w zakresie rzeczoznawstwa samochodowego, wydanego przez jednostkę akredytowaną w polskim systemie akredytacji przed dniem wejścia w życie ustawy. ”

e) Ponadto Rzecznik Ubezpieczonych, **proponuje nowe brzmienie zaproponowanego art. 79b ust. 6 projektu ustawy Prawo o ruchu drogowym**, uwzględniające konieczność zasięgnięcia opinii Polskiej Izby Ubezpieczeń, w trakcie realizacji przez Ministra Finansów upoważnienia zawartego w przedmiotowym przepisie:

„ 6. Minister właściwy do spraw instytucji finansowych w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw transportu, po zasięgnięciu opinii Polskiej Izby Ubezpieczeń, określi w drodze rozporządzenia, szczegółowy zakres ubezpieczenia obowiązkowego, o którym mowa w ust. 3, termin powstania obowiązku ubezpieczenia oraz minimalną sumę gwarancyjną, biorąc pod uwagę specyfikę wykonywanego zawodu oraz zakres realizowanych działań.

Jednocześnie w świetle opinii prezentowanych przez środowiska naukowe (opinia Pana dr M. Orlickiego oraz stanowiska przedstawiane zarówno podczas konferencji „ Nowoczesne rozwiązania w likwidacji szkód komunikacyjnych z perspektywy konsumentów ”, a także podczas konferencji „ Kierunki reformy prawa ubezpieczeń w zakresie ubezpieczeń obowiązkowych ”, która odbyła się 21 października br. w Poznaniu), rozważenia wymaga, zaproponowany w projekcie ustawy Prawo o ruchu drogowym wymóg zawarcia przez rzeczoznawców samochodowych umowy obowiązkowego ubezpieczenia OC za szkody wyrządzone w związku z wykonywaniem czynności z zakresu rzeczoznawstwa samochodowego.

Wydaje się, iż masowa liczba kolizji i wypadków drogowych oraz wydawanych w związku z tym opinii przez rzeczoznawców samochodowych, a co za tym idzie możliwość popełnienia błędu, który może skutkować wystąpieniem szkód, wymaga jednak wprowadzenia do systemu prawnego ubezpieczenia, które kompensowałyby uszczerbek majątkowy wyrządzony przez takie osoby. Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej

stosowane dla różnych grup zawodowych, jest jak pokazuje doświadczenie jednym z najczęściej stosowanych instrumentów zabezpieczających przed skutkami błędów potencjalnych konsumentów.

Zdaniem Rzecznika w przypadku podjęcia decyzji o kontynuacji prac nad nowym uregulowaniem zawodu rzeczoznawcy samochodowego, propozycja zawarta w art. 79b ust. 3 projektu ustawy o zmianie ustawy Prawo o ruchu drogowym (rzeczoznawca samochodowy podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone w związku z wykonywaniem czynności z zakresu rzeczoznawstwa samochodowego), powinna być zachowana, tym niemniej jednak, kwestia ta wymaga szerszej dyskusji. Warto również w tym miejscu zasygnalizować, iż wprowadzenia tego typu zabezpieczenia oczekują również i popierają rzeczoznawcy samochodowi skupieni w Krajowym Porozumieniu Stowarzyszeń Rzeczoznawców Samochodowych.

2). ustawa o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych.

Tytułem wstępu należy wyjaśnić, przesłanki przedstawienia propozycji tylko w zakresie obowiązkowych ubezpieczeń OC posiadaczy pojazdów mechanicznych z pominięciem uregulowań w zakresie dobrowolnych ubezpieczeń autocasco, o czym dyskutowano na ostatnim posiedzeniu Grupy.

Po pierwsze należy wskazać, iż umowa ubezpieczenia autocasco jest umową dobrowolną. Zawarcie umowy oznacza przystąpienie do warunków umowy, jakie dany zakład ubezpieczeń określił we wzorcu - ogólnych warunkach ubezpieczenia autocasco pojazdów (OWU AC), których tekst jest integralną częścią umowy. Ogólne warunki ubezpieczenia określają, co jest przedmiotem ubezpieczenia, jaki jest zakres ubezpieczenia i jakie są wyłączenia, sposób zawierania umowy, zakres i czas trwania odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń, prawa i obowiązki stron umowy, oraz sposób ustalania odszkodowań. Korzystający z ubezpieczenia autocasco przed jej zawarciem powinien otrzymać również wzorec umowy - tekst ogólnych warunków umowy. Obowiązująca w polskim prawie cywilnym zasada swobody umów (art. 353¹ k.c.) pozwala na wprowadzenie do treści OWU takich ograniczeń, jakie strony umowy zaakceptują i jakie nie są sprzeczne z ogólnie obowiązującymi przepisami prawa, dobrymi obyczajami i istotą danego ubezpieczenia.

Zawierane przez poszczególne zakłady ubezpieczeń umowy ubezpieczenia autocasco zawierają różnorakie zasady ustalania wyceny wysokości szkody, odmienne również w zależności od wykupionego wariantu ubezpieczenia (np. ustalenie wysokości odszkodowania następuje w oparciu o: ceny materiałów i nieoryginalnych części zamiennych o porównywalnej jakości, o których mowa w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 28 stycznia 2003 roku w sprawie wyłączenia określonych porozumień wertykalnych w sektorze pojazdów samochodowych spod zakazu porozumień ograniczających konkurencję; cen części zamiennych zakwalifikowanych do wymiany pochodzących z baz producentów i oficjalnych importerów pojazdów; cen części zamiennych zakwalifikowanych do wymiany pochodzących z baz producentów i oficjalnych importerów pojazdów ale pomniejszonych w zależności od eksploatacji pojazdu; normy czasowe producenta pojazdu oraz ceny części i materiałów zawarte w systemie Audatex lub Eurotax, itp.).

Po drugie, należy zauważyć, iż w przypadku wypłaty odszkodowania w ramach umowy ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych, osoba która dochodzi roszczenia jest osobą poszkodowaną na skutek deliktu wyrządzonego przez osobę sprawcy. Z tych zasadniczych względów relacje odszkodowawcze pomiędzy poszkodowanym – sprawcą (ponoszącym odpowiedzialność gwarancyjną zakładem ubezpieczeń) są różne od relacji pomiędzy stronami umowy: ubezpieczonym – a zakładem ubezpieczeń świadczącym ochronę w ramach dobrowolnej umowy ubezpieczenia autocasco.

W związku z powyższym, z uwagi na dobrowolność umów ubezpieczenia autocasco oraz różnorodną treść zawieranych umów, w ocenie Rzecznika zaproponowane rozwiązania w projekcie ustawy o zmianie ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, UFG i PBUK są trudne do implementacji w ustawie z dnia 22 maja 2003 roku o działalności ubezpieczeniowej i mogłyby stanowić podstawę do stawiania argumentów o nieuzasadnionej ingerencji ustawodawcy w zasadę swobody kształtowania umów.

Jednakże mając na uwadze dalej idące pomysły, które zostały zaprezentowane na posiedzeniu Grupy w dniu 22 września 2009 roku, mimo wskazanych wyżej wątpliwości, jeżeli zostanie przesądzone aby przedstawione propozycje zostały zaimplementowane w ustawie o działalności ubezpieczeniowej i odnosiły się do wszystkich ubezpieczeń bądź też tylko do ubezpieczeń komunikacyjnych, Rzecznik Ubezpieczonych deklaruje pomoc w przygotowaniu wariantowych propozycji brzmienia zapisów legislacyjnych.

Rzecznik Ubezpieczonych po dokonanych szczegółowych analizach wszystkich zgłoszonych uwag, poniżej przedstawia następujące wariantowe propozycje zmian w ustawie o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych.

Propozycja 1, którą przedstawiamy w dwóch wariantach, jest zdecydowanie najszerszą, gdyż zakłada, że poszkodowanemu przysługuje zwrot wszelkich poniesionych kosztów, które ponosi dochodząc swoich uzasadnionych roszczeń.

Wariant I

W ustawie z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. Nr 124, poz. 1152, z późn. zm.) wprowadza się następujące zmiany :

1) art. 13 otrzymuje brzmienie:

1. Zakład ubezpieczeń wypłaca odszkodowanie lub świadczenie z tytułu ubezpieczenia obowiązkowego na podstawie uznania roszczenia uprawnionego z umowy ubezpieczenia w wyniku ustaleń, zawartej z nim ugody, lub prawomocnego orzeczenia sądu.
2. **Zakład ubezpieczeń może wypłacić odszkodowanie lub świadczenie z tytułu ubezpieczenia obowiązkowego na podstawie opinii, ekspertyzy lub wyceny sporządzonej na zlecenie poszkodowanego, o której mowa w art. 15 ust. 3.**
3. W obowiązkowych ubezpieczeniach odpowiedzialności cywilnej odszkodowanie wypłaca się w granicach odpowiedzialności cywilnej podmiotów objętych ubezpieczeniem, nie wyżej jednak niż do wysokości sumy gwarancyjnej ustalonej w umowie.
4. W obowiązkowych ubezpieczeniach mienia odszkodowanie wypłaca się w kwocie odpowiadającej wysokości szkody, nie większej jednak od sumy ubezpieczenia ustalonej w umowie.

2) art. 15 otrzymuje brzmienie:

1. W granicach sumy gwarancyjnej ubezpieczenia obowiązkowego odpowiedzialności cywilnej lub w granicach sumy ubezpieczenia obowiązkowego ubezpieczenia mienia zakład ubezpieczeń jest obowiązany zwrócić ubezpieczającemu, uzasadnione okolicznościami zdarzenia, koszty poniesione w celu zapobieżenia zwiększeniu szkody.
2. W granicach sumy gwarancyjnej ubezpieczenia obowiązkowego odpowiedzialności cywilnej zakład ubezpieczeń jest obowiązany zwrócić

ubezpieczającemu niezbędne koszty obrony w postępowaniu karnym i koszty zastępstwa prawnego w postępowaniu cywilnym, podjętych na polecenie lub za zgodą zakładu ubezpieczeń.

3. **W granicach sumy gwarancyjnej lub sumy ubezpieczenia obowiązkowych ubezpieczeń, o których mowa w art. 4 pkt 1-3, odszkodowanie obejmuje także koszty opinii, ekspertyzy lub wyceny sporządzonej na zlecenie poszkodowanego, jeżeli ich poniesienie było celowe dla ustalenia okoliczności wypadku lub rozmiarów szkody albo wykazania zasadności i wysokości dochodzonych roszczeń, w sytuacji kiedy zakład ubezpieczeń odmówił wiarygodności okolicznościom dowodowym podniesionym przez poszkodowanego.**
4. **Koszty sporządzenia opinii, ekspertyzy lub wyceny, o której mowa w ust. 3 nie mogą odbiegać od przyjętych w obrocie zwykłych kosztów wykonywania tego rodzaju usług.**

Wariant II

W ustawie z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. Nr 124, poz. 1152, z późn. zm.) wprowadza się następujące zmiany :

1) art. 15 otrzymuje brzmienie:

1. W granicach sumy gwarancyjnej ubezpieczenia obowiązkowego odpowiedzialności cywilnej lub w granicach sumy ubezpieczenia obowiązkowego ubezpieczenia mienia zakład ubezpieczeń jest obowiązany zwrócić ubezpieczającemu, uzasadnione okolicznościami zdarzenia, koszty poniesione w celu zapobieżenia zwiększeniu szkody.
2. W granicach sumy gwarancyjnej ubezpieczenia obowiązkowego odpowiedzialności cywilnej zakład ubezpieczeń jest obowiązany zwrócić ubezpieczającemu niezbędne koszty obrony w postępowaniu karnym i koszty zastępstwa prawnego w postępowaniu cywilnym, podjętych na polecenie lub za zgodą zakładu ubezpieczeń.
3. **W granicach sumy gwarancyjnej lub sumy ubezpieczenia obowiązkowych ubezpieczeń, o których mowa w art. 4 pkt 1-3, zakład ubezpieczeń jest zobowiązany zwrócić poszkodowanemu wszelkie koszty związane z dochodzeniem roszczenia, chyba że ich poniesienie nie było celowe dla ustalenia odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń, okoliczności wypadku lub rozmiaru szkody.**

Uzasadnienie:

Poszkodowany powinien mieć zagwarantowane prawo do uzyskania pomocy w dochodzeniu roszczeń i weryfikacji ustaleń dokonanych przez osobę odpowiedzialną za

szkodę i ubezpieczyciela świadczącego ochroną w ramach ubezpieczenia OC. W sytuacji gdy zakład ubezpieczeń kwestionuje zasadność wypłaty odszkodowania, poszkodowany niejako zmuszony jest do poparcia swoich roszczeń opinią biegłego, eksperta dysponującego fachową specjalistyczną wiedzą. Koszt jej sporządzenia jest stratą w majątku poszkodowanego, która pozostaje w związku przyczynowym z działaniem sprawcy skutkującym wyrządzeniem szkody i zaniechaniu zakładu ubezpieczeń polegającym na odmowie wypłaty całości bądź też części należnej kwoty odszkodowania.

Uzasadniając tę propozycję należy bezwzględnie przypomnieć argumentację Polskiej Izby Ubezpieczeń zawartą w piśmie z dnia 18 września 2009 roku (znak: PIU-1302/2009), iż na tle obecnego stanu prawnego trudno jest uzasadnić dlaczego postępowanie likwidacyjne w przypadku ubezpieczeń posiadaczy pojazdów mechanicznych ma regulować wyłącznie udział rzeczoznawcy samochodowego, a nie także innych niezależnych ekspertów, np. lekarzy czy też rzeczoznawców majątkowych. Zgadzając się z tymi tezami, Rzecznik Ubezpieczonych jest zdania, iż koszty opinii przedsądowych (nie tylko opinii sporządzonych przez rzeczoznawców samochodowych), powinny podlegać kompensacji w sytuacji, kiedy poniesienie tego kosztu było obiektywnie uzasadnione i konieczne zarówno w kontekście ułatwienia zakładowi ubezpieczeń ustalenia okoliczności wypadku i rozmiarów szkody oraz uzasadnienia i poparcia swoich roszczeń w przypadku kwestionowania przez zakład ubezpieczeń zasadności wypłaty całości bądź też części kwoty odszkodowania.

Ponadto inspiracją do sformułowania w/w zapisów jest przygotowana przez komisję kodyfikacyjną prawa cywilnego jedna z propozycji nowego brzmienia art. 361 k.c.: „ W braku odmiennego przepisu ustawy lub postanowienia umowy, naprawienie szkody obejmuje poniesioną przez poszkodowanego stratę, koszty z powodu doznanego przez niego uszczerbku oraz korzyść, którą mógłby osiągnąć, gdyby nie doszło do zdarzenia wyrządzającego szkodę ”, zaprezentowaną przez Pana dr M. Orlickiego na międzynarodowej konferencji „ Nowoczesne rozwiązania w likwidacji szkód komunikacyjnych z perspektywy konsumentów ”, a także opinia Pana dr M. Orlickiego, który posiłkując się przemyśleniami M. Kalińskiego wskazuje, iż konieczność formułowania roszczenia odszkodowawczego i specjalistycznej weryfikacji oferty odszkodowania są następstwem wyrządzonej szkody – ich koszty powinny być więc pokryte przez osobę odpowiedzialną lub przez ubezpieczyciela OC.

Propozycja 2, którą przedstawiamy w trzech wariantach (pierwszy wariant jest zaczerpnięty z propozycji dr M. Orlickiego przedstawionej w opinii prawnej), pozostawia obowiązek zwrotu kosztów ekspertyzy wykonanej na zlecenie poszkodowanego przez rzeczoznawcę samochodowego. Proponujemy jej brzmienie w następującym kształcie:

Wariant I

W ustawie z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. Nr 124, poz. 1152, z późn. zm.) wprowadza się następujące zmiany :

- 1) w art. 2 dodaje się pkt 12a w brzmieniu:
rzeczoznawca samochodowy - osobę fizyczną posiadającą uprawnienia zawodowe uzyskane w trybie przepisów ustawy - Prawo o ruchu drogowym.
- 2) dodaje się art. 36b w brzmieniu:
 1. **Odszkodowanie przysługujące z ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych obejmuje także koszty ekspertyzy rzeczoznawcy samochodowego wykonanej na zlecenie poszkodowanego, chyba że jej wykonanie nie było potrzebne dla ustalenia i zakresu odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń, ani też nie miało wpływu na zmianę stanowiska zakładu ubezpieczeń.**
 2. **Minister właściwy do spraw transportu określi w drodze rozporządzenia wysokość kosztów ekspertyzy, o której mowa w ust. 1, które podlegają uwzględnieniu przy określaniu wysokości odszkodowania przysługującego z ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych, mając na względzie nakład pracy i poziom kwalifikacji rzeczoznawcy samochodowego.**

Wariant II

W ustawie z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. Nr 124, poz. 1152, z późn. zm.) wprowadza się następujące zmiany :

- 1) w art. 2 dodaje się pkt 12a w brzmieniu:
rzeczoznawca samochodowy - osobę fizyczną posiadającą uprawnienia zawodowe uzyskane w trybie przepisów ustawy - Prawo o ruchu drogowym.
- 2) dodaje się art. 36b w brzmieniu:

1. **Odszkodowanie przysługujące z ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych obejmuje także koszty ekspertyzy rzeczoznawcy samochodowego wykonanej w związku dochodzonym roszczeniem, chyba że jej wykonanie nie było celowe dla ustalenia odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń, okoliczności wypadku lub rozmiaru szkody.**
2. **Przepisu ust. 1 nie stosuje się w przypadku, gdy rzeczoznawca samochodowy wykonuje czynności zlecone przez sąd.**

Wariant III

W ustawie z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. Nr 124, poz. 1152, z późn. zm.) wprowadza się następujące zmiany :

- 1) w art. 2 dodaje się pkt 12a w brzmieniu:
rzeczoznawca samochodowy - osobę fizyczną posiadającą uprawnienia zawodowe uzyskane w trybie przepisów ustawy - Prawo o ruchu drogowym.
- 2) dodaje się art. 36b w brzmieniu:
 1. **Koszt ekspertyzy rzeczoznawcy samochodowego, o której mowa w art. 79a ust. 3 ustawy – Prawo o ruchu drogowym, wykonanej na zlecenie poszkodowanego uważa się za uzasadniony koszt dochodzenia roszczenia podlegający zwrotowi poszkodowanemu w granicach sumy gwarancyjnej, w szczególności w przypadku, kiedy ekspertyza zawiera stwierdzenie istotnych dla ustalenia odpowiedzialności lub określenia świadczeń zakładu ubezpieczeń lub ich wysokości okoliczności lub roszczeń.**
 2. **Ciężar dowodu, że ekspertyza o której mowa w ust. 1 nie zawiera stwierdzeń istotnych dla ustalenia odpowiedzialności lub określenia świadczeń zakładu ubezpieczeń lub ich wysokości okoliczności lub roszczeń, spoczywa na zakładzie ubezpieczeń.**

Uzasadnienie :

Wprowadzenie takiej regulacji prawnej w opinii Rzecznika byłoby pierwszym krokiem w kierunku zobiektywizowania przede wszystkim wyceny wartości szkody, ale także innych ustaleń zakładu ubezpieczeń w ramach postępowania likwidacyjnego, jak ustalenie okoliczności, przebiegu wypadku (stanu faktycznego), a tym samym odpowiedzialności, co do zasady.

Ubezpieczyciel będzie musiał liczyć się z poniesieniem kosztów opinii zleconej przez poszkodowanego, jeżeli ta opinia będzie stanowiła istotny materiał dowodowy w prowadzonym postępowaniu – powinno to wpłynąć na podwyższenie jakości tego postępowania oraz miernika staranności po stronie profesjonalisty, jakim jest zakład

ubezpieczeń. Propozycja ta stanowi więc załączek do stworzenia w Polsce systemu niezależnej wyceny szkody przez profesjonalne podmioty wzorem rozwiązań przyjętych w wielu innych państwach UE.

Regulacja taka wpłynie naszym zdaniem korzystnie na sytuacje poszkodowanego, który będzie mógł w razie wątpliwości odnośnie stanowiska zakładu ubezpieczeń skorzystać z opinii weryfikującej owe stanowisko przez niezależnego rzeczoznawcę – nie będzie się tak działo w każdym przypadku, gdyż po jego stronie istnieje zagrożenie poniesienia kosztów takiej opinii w sytuacji, gdy będzie ona zbieżna z ustaleniami zakładu ubezpieczeń.

Nasza propozycja jest ponadto odzwierciedleniem stanowiska Sądu Najwyższego zawartego w uchwale SN z dnia 18 maja 2004 roku (sygn. akt III CZP 24/04 OSNC 2005/7-8/117), w której Sąd stwierdził, że odszkodowanie przysługujące z umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem tych pojazdów może - stosownie do okoliczności sprawy - obejmować także koszty ekspertyzy wykonanej na zlecenie poszkodowanego. SN podkreślił, że pojęcie szkody ubezpieczeniowej, gdy podstawą odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń jest umowa odpowiedzialności cywilnej, jest tożsame z pojęciem szkody zawartym w art. 361 k.c. W skład takiej szkody, według ugruntowanego stanowiska doktryny i orzecznictwa, wchodzi wydatki i koszty związane ze zdarzeniem wywołującym szkodę. Ocena czy poniesione koszty ekspertyzy sporządzonej na zlecenie poszkodowanego w postępowaniu przesądowym są objęte odszkodowaniem przysługującym od ubezpieczyciela z umowy odpowiedzialności cywilnej, musi być dokonana przy uwzględnieniu całokształtu okoliczności sprawy, a w szczególności uzależniona jest od ustalenia, czy zachodzi normalny związek przyczynowy pomiędzy poniesieniem tego wydatku a wypadkiem, oraz czy poniesienie tego kosztu było obiektywnie uzasadnione i konieczne także w kontekście ułatwienia określenia prawidłowo konkretnego ubezpieczyciela, jak i ułatwienia zakładowi ubezpieczeń ustalenia okoliczności wypadku i rozmiarów szkody.

Uważamy, że w dotychczasowym brzmieniu ustawy brakuje niezależnej strony, do której w przypadkach trudnych lub spornych ubezpieczony lub zakład ubezpieczeń może zwrócić się o wykonanie niezależnej opinii w sprawie ustalenia zakresu uszkodzeń, kosztu napraw lub ustalenia wartości pojazdu.

Ponadto Rzecznik Ubezpieczonych przychyła się w pełnym zakresie do tez jakie sformułował w swojej opinii prawnej z dnia 3 listopada 2009 roku Pan dr M. Orlicki:

- Poszkodowany powinien mieć prawo do uzyskania fachowej pomocy przy formułowaniu swego roszczenia i weryfikacji oferty odszkodowania złożonej mu przez osobę odpowiedzialną lub przez ubezpieczyciela OC.
- Konieczność formułowania roszczenia odszkodowawczego i weryfikacji oferty odszkodowania są następstwami wyrządzonej szkody – ich koszty powinny być więc pokryte przez ubezpieczyciela OC.
- Nie ma powodu, by ubezpieczyciel OC, ponosił koszty sporządzenia opinii rzeczoznawcy wyłącznie wówczas, gdy pomiędzy wysokością szkody określoną w opinii rzeczoznawcy a określoną w ofercie odszkodowania występuje różnica.
- Zwrot kosztów opinii nie powinien następować, gdy opinia nie była potrzebna dla ustalenia i zakresu odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń, ani też nie miała wpływu na zmianę stanowiska zakładu ubezpieczeń. Należy jednak domniemywać, że taka potrzeba istniała, a ewentualny jej brak powinien być dowiedziony przez ubezpieczyciela.
- Koszty czynności likwidacji szkód wchodzą w skład ponoszonej przez poszkodowanego szkody majątkowej tylko w takiej wysokości, którą według przyjętych powszechnie reguł uznać należy za uzasadnioną i niewygórowaną¹.
- Zwrot kosztów poniesionych przez poszkodowanego na udzielenie mu pomocy przy formułowaniu swego roszczenia i weryfikacji oferty odszkodowania złożonej mu przez osobę odpowiedzialną lub przez ubezpieczyciela OC powinien być więc dokonywany według zasad określonych normatywnie (przy wprowadzeniu w rozporządzeniu limitów zwrotu).
- Limity zwrotu powinny być określone przez Ministra Infrastruktury, który powinien kierować się nakładem pracy rzeczoznawcy i jego kwalifikacjami.

¹ A. Wąsiewicz, M. Orlicki, Koszt usługi likwidacji szkody jako element odszkodowania z tytułu ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych, Prawo Asekuracyjne 1999, Nr 3, s. 8.